

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2013 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie II Wydział Cywilny
w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Bogdan Wolski

po rozpoznaniu w dniu 12 lipca 2013 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa D N

przeciwko L Z , M Z , W

K

o zapłatę

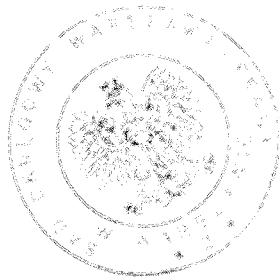
postanawia:

przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu następujące pytanie prawne:

1. czy art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. c) ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594 ze zm.) w zakresie, w jakim nie przewiduje zwrotu połowy opłaty od pisma zawierającego zarzuty od nakazu zapłaty wniesione w postępowaniu, w którym sprawa zakończyła się zawarciem ugody sądowej, jest zgodny z art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

a ewentualnie – na wypadek stwierdzenia braku formalnych podstaw do udzielenia odpowiedzi na to pytanie -

2. czy art. 3 w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) w zakresie, w jakim wykracza poza obowiązek wykazania przez sąd, iż akt normatywny poddany konstytucyjnej kontroli stanowi podstawę rozstrzygnięcia sprawy, jest zgodny z art. 193 w zw. z art. 2, art. 10 i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?

Wobec powyższego podpisuję
za zgodność stwierdzam

Sekretarz Sądu

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'M. G. 2018', written over a faint circular stamp.

UZASADNIENIE

I. Sprawa sądowa.

1. W pozwie z dnia marca 2011 r. D N wytoczył powództwo przeciwko L Z , M Z i W K o zapłatę kwoty zł z ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Pozew został opłacony kwotą zł.

2. Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym nałożył na pozwanych obowiązek zapłaty żądanej w pozwie kwoty i odsetek oraz kosztów procesu.

3. W piśmie z dnia maja 2011 r. pozwani wnieśli zarzuty od nakazu zapłaty. Pismo to zostało opłacone kwotą zł.

4. Zarządzeniem z dnia czerwca 2011 r. Przewodniczący ustalił opłatę od zarzutów na kwotę zł i zarządził zwrot nadpłaconej części opłaty.

5. Na rozprawie w dniu grudnia 2011 r. strony procesu zawarły ugodę sądową. Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie postanowieniem wydanym i ogłoszonym w dniu grudnia 2011 r. uchylił nakaz zapłaty i umorzył postępowanie oraz zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu. Nadto Sąd zwrócił ze Skarbu Państwa na rzecz powoda kwotę zł tytułem zwrotu połowy opłaty od pozwu.

6. W piśmie z dnia grudnia 2011 r. (nadany 21 grudnia 2011 r.) pozwani wnieśli o uzupełnienie postanowienia z dnia grudnia 2011 r. poprzez orzeczenie o zwrotu na rzecz strony pozwanej połowy opłaty sądowej od zarzutów od nakazu zapłaty.

6.1. Uzasadniając wniosek pozwani wskazali, odwołując się do art. 351 § 1 k.p.c., iż Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie wydał

postanowienie, w którym nie orzekł o zwrocie na rzecz strony pozwanej połowy opłaty sądowej od zarzutów od nakazu zapłaty.

7. Postanowieniem z dnia 17 stycznia 2013 r. Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie przestawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. c) ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zakresie, w jakim nie przewiduje zwrotu połowy opłaty od pisma zawierającego zarzuty od nakazu zapłaty wniesione w postępowaniu, w którym sprawa zakończyła się zawarciem ugody sądowej, z art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

8. Postanowieniem z dnia 26 czerwca 2013 r. Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie dotyczące pytania prawnego opisanego w pkt. 7 w oparciu o art. 39 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym.

II. Zagadnienie konstytucyjne.

1. Podstawowe zagadnienie konstytucyjne, które zostało przedstawione w pkt. 1 postanowienia pozostaje w związku z koniecznością rozpoznania wniosku pozwanych o uzupełnienie postanowienia o umorzeniu postępowania o rozstrzygnięcie w zakresie zwrotu na rzecz pozwanych połowy należnej opłaty od zarzutów, to jest połowy kwoty zł.

2. Wskazując na powyższe należy na wstępie wyjaśnić, iż w z art. 79 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594 ze zm.; dalej: „ustawa”), wymienione zostały podstawy do zwrotu uiszczonej przez stronę

postępowania opłaty od pisma. Z art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. c) ustawy wynika konieczność zwrotu połowy opłaty od pisma wszczynającego postępowanie w instancji, w której sprawa zakończyła się zawarciem ugody sądowej. W ustawie, a w szczególności w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. c), nie przewidziano obowiązku zwrotu połowy opłaty od zarzutów wniesionych w postępowaniu, w którym sprawa zakończyła się zawarciem ugody sądowej.

3. W ocenie Sądu pytającego istniejące pominięcie ustawowe narusza zasadę równości wobec prawa, gdyż dyskryminuje jedną ze stron postępowania, która poniosła koszty sądowe związane z wniesieniem pisma do sądu i prawo do sądu przewidujące między innymi obowiązek ukształtowania sprawiedliwej procedury.

4. Uzasadniając ten zarzut Sąd zauważa w pierwszej kolejności, iż w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego prezentowane jest stanowisko, które zostało podsumowane w wyroku z dnia 27 lipca 2012 r. (P 8/12), co do potrzeby ukształtowania zasad rozstrzygnięcia o kosztach procesu (kosztach sądowych) w oparciu o sprawiedliwie ukształtowaną procedurę i przy zagwarantowaniu równego traktowania stron procesu. Realizacja tych zasad powinna prowadzić do ustanowienia norm, z której wynikać będzie obowiązek zwrotu kosztów procesu (sądowych) przez stronę, która przegrała sprawę na rzecz strony, która ostatecznie obroniła prezentowane w toku postępowania stanowisko. Nieuwzględnienie tych zasad prowadzi do naruszenia wymogu sprawiedliwości proceduralnej (art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 32 ust. 1 Konstytucji). Realizacja tych zasad powinna odnosić się także do kwestii związanych ze zwrotem uiszczonych przez stronę kosztów sądowych, gdyż ewentualny zakres dokonanego zwrotu będzie miała także wpływu

na ostateczny rozmiar ciężarów finansowych, jakie strona poniesie w związku z udziałem w postępowaniu sądowym.

5. Wniosek strony o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym podlega ocenie właściwego sądu, co oznacza, iż strona postępowania inicjująca postępowanie sądowe, poza przedstawieniem odpowiedniej w tym zakresie argumentacji, nie ma wpływu na czynności podjęte w postępowaniu nakazowym, w tym ewentualny uwzględnienie wniosku o wydanie nakazu zapłaty. Nieuwzględnienie tego wniosku może skutkować przekazaniem sprawy do postępowania zwykłego, co wiązać się będzie z koniecznością nałożenia na powoda obowiązku uzupełnienia brakującej części opłaty od pozwu (art. 130³ § 2 k.p.c.).

6. Odnosząc przedstawione założenia do sprawy sądowej, w której pozwani wystąpili o zwrot połowy opłaty od zarzutów, po zawarciu przez strony ugody i powtórzenia w ugodzie zasady wynikającej art. 104 k.p.c., iż postępowanie w tej sprawie nie zostało zakończone orzeczeniem sądowym, w którym przesądzone zostałyby, która ze stron i w jakim zakresie wygrała sprawę. Postępowanie w przedmiotowej sprawie zostało bowiem umorzone na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. Obowiązujące przepisy dotyczące rozstrzygnięcia o kosztach procesu (sądowych) przewidują w takim wypadku co do zasady konieczność równego traktowania stron w odniesieniu do kosztów sądowych (art. 117 ustawy), a w stosunku do kosztów procesu ich wzajemne zniesienie (art. 104 k.p.c.).

7. Opłata do pozwu w przedmiotowej sprawie wynosiła zł. Powód poniósł jedynie część tej opłaty, gdyż wpłacił kwotę zł z uwagi na dyspozycję art. 19 ust. 2 pkt 4 ustawy. Pozwani uiścili opłatę od zarzutów

w kwocie zł, a obowiązek ten wynikał z art. 19 ust. 4 ustawy.

8. Gdyby zatem w przedmiotowej sprawie Sąd nie uwzględnił wniosku powoda o wydanie nakazu zapłaty, to na powodzie spoczywałby obowiązek uiszczenia opłaty od pozwu w wysokości zł, a w następstwie zawarcia ugody powód uzyskałaby zwrot połowy tej opłaty, to jest kwotę zł, co wynikałoby z art. 79 ust. 1 pkt. 3 lit. c ustawy. Nawet zatem przy odstąpieniu przez strony w skrajny sposób od zasady wynikającej z art. 104 k.p.c., a więc przyjęcia w ugodzie, iż pozwani zwrócą powodowi pozostałą część poniesionych przez tę stronę kosztów sądowych, pozwani zostaliby na mocy zawartej ugody obciążeni dodatkowo co najwyżej obowiązkiem zapłaty kwoty zł.

9. Również strona pozwana w tym postępowaniu nie miała jakiegokolwiek wpływu na czynności sądowe podjęte do dnia wydania nakazu zapłaty, a wobec tego także na ewentualną wysokość należnych kosztów sądowych. Zatem w następstwie podjętych w sprawie czynności sądowych, niezależnych całkowicie od pozwanych, zaistniała konieczność poniesienia przez pozwanych kosztów sądowych, które stanowią w istocie uzupełnienie kosztów sądowych należnych co do zasady od strony inicjującej postępowanie – opłata od zarzutów stanowi w istocie dopełnienie opłaty od pozwu. Obowiązujące przepisy ustawy, a w szczególności art. 79 ustawy poprzez istniejące pominięcie, to jest brak podstawy do zwrotu połowy opłaty od zarzutów w wypadku zawarcia ugody, prowadzą zatem do dyskryminacji pozwanych w ramach rozstrzygania o kosztach sądowych, gdyż przy analogicznym sposobie zakończenia sporu, to jest poprzez zawarcie ugody, prowadzą faktycznie do nałożenia na pozwanych dodatkowego finansowego

obowiązku. Nie istnieją racjonalne powody pozwalające przyjąć, iż istniejące w tym zakresie zróżnicowanie jest w jakikolwiek sposób uzasadnione.

10. W aktualnym stanie prawnym nie wydają się istnieć podstawy do uwzględnienia wniosku pozwanych (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2010 r., III CZP 22/10, OSNC 2010/11/145). Od odpowiedzi na pytanie prawne uzależniona jest zatem ewentualna możliwość uwzględnienia wniosku pozwanych, to jest wydania postanowienia o uzupełnienie wyroku o rozstrzygnięcia o kosztach sądowych poprzez zwrotu na rzecz pozwanych połowy opłaty od zarzutów, co będzie następstwem oczekiwanej zmiany stanu prawnego lub wykładni obowiązujących przepisów w sposób zapewniający ich zgodność z Konstytucją (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 2008 r., P 8/07, OTK-A 2008/5/84).

11. Mając na uwadze, iż przedmiotowe pytanie prawne zostało zawarte w postanowieniu wydanym po wcześniejszym umorzeniu przez Trybunał Konstytucyjnego postępowania dotyczącego pytania tej samej treści, Sąd zauważa, iż w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego prezentowane jest stanowisko co do konieczności umorzenia postępowania tylko z uwagi na wcześniejsze umorzenie postępowania w tej samej sprawie (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 września 2002 r. (Sk 35/01)). Stanowisko to pozostaje w sprzeczności z podstawowymi zasadami postępowania prowadzonego na podstawie przepisów ustawy Kodeks postępowania cywilnego, także przy ich odpowiednim zastosowaniu dla potrzeb postępowania prowadzonego przed Trybunałem Konstytucyjnym. Stąd brak potrzeby przedstawienia w tym zakresie dalszej argumentacji, a także

dopuszczalność wystąpienia przez Sąd pytający z pytaniem prawnym tej samej treści.

II. Ewentualne zagadnienie konstytucyjne.

1. Sąd pytający, poza pytaniem dotyczącym zgodności z Konstytucją art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. c) przedstawił w pkt. 2 dodatkowe pytanie ewentualne, a więc pytanie, które stanie się aktualne jedynie w wypadku uznania przez Trybunał Konstytucyjny, iż nie istnieją podstawy do udzielenia odpowiedzi na pytanie zawarte w pkt. 1, a to z uwagi na przyjęcie przez Trybunał Konstytucyjny, iż przedstawione ponownie pytanie prawne nie spełnia wymagań wynikających z art. 3 w zw. z art. art. 32 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym.

2. Uzasadniając powyższe Sąd pytający stwierdza, iż prawidłowa wykładnia art. 3 w zw. z art. art. 32 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, a zatem wykładnia tych przepisów dokonana także przy uwzględnieniu całego kontekstu konstytucyjnego, to jest art. 193 oraz art. 2, 10 ust. 1 i 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 79 ust. 1 Konstytucji, powinna prowadzić do wniosku, iż na sądzie pytającym spoczywa jedynie formalny przedstawienia pytania prawnego co do hierarchicznej zgodności norm i wykazania, iż akt prawny (norma) znajduje zastosowanie w postępowaniu sądowym w ramach którego wydano postanowienie zawierające to pytanie.

3. Sąd pytający nie podlega poza tym jakimkolwiek ograniczeniom, warunkom, zasadom poza tymi należałoby określić jako obowiązki o charakterze technicznym, a więc związane z potrzebą przekazania do

Trybunału Konstytucyjnego pytania prawnego i ewentualnie akt sprawy sądowej, w tym odpowiedniej ilości odpisów wydanego postanowienia.

4. Sąd pytający, w odróżnieniu od podmiotu wnoszącego skargę konstytucyjną, a więc skargę wynikającą z art. 79 ust. 1 Konstytucji, nie może być ograniczony jakimikolwiek dodatkowymi warunkami, która należałoby traktować jako zasady wnoszenia pytań, o ile zasady te, zawarte w szczególności w ustawie o Trybunale Konstytucyjnym, wykraczałyby poza dyspozycję art. 193 Konstytucji i prowadziłyby do pozbawienia sądu pytającego możliwości realizacji pozostałych wskazanych w pytaniu norm konstytucyjnych.

5. Dostrzec w szczególności należy, iż pytanie prawne, o którym mowa w art. 193 Konstytucji, jest w praktyce jedynym instrumentem zapewniającym realizację, chociaż w minimalnym zakresie, zasady wzajemnego równoważenia się władzy ustawodawczej i sądowniczej (art. 10 ust. 1 Konstytucji.). Także strona postępowania może słusznie oczekiwać, iż ocena zasadności jej stanowiska, na jakimkolwiek etapie postępowania sądowego, nastąpi przy zastosowaniu norm zgodnych z Konstytucją. Nie sposób bowiem przyjąć, iż przepisy sprawiedliwie ukształtowanej procedury mogłyby wykluczyć (nie przewidywać) spełnienia powyższego warunku, gdyż taki stan uchybiałby art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji. Realizacja zasady państwa prawnego wymaga niewątpliwie, aby rozpoznanie sprawy w jakimkolwiek postępowaniu prowadzonym przez organy państwowe, a w szczególności przez organy władzy sądowniczej, następowało na podstawie i w granicach prawa, ale przy zapewnieniu zgodności stosowanych norm z Konstytucją. Stąd potrzeba wykładni przepisów ustawy o Trybunale Konstytucyjnym

w sposób prowadzący do zapewnienia sądowi prowadzącemu postępowanie możliwości uzyskania odpowiedzi na pytanie prawne skierowane do Trybunału Konstytucyjnego, a więc wydania w sprawie merytorycznego rozstrzygnięcia, gdyż tylko taki sposób zakończenia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym usuwa stan niepewności co do hierarchicznej zgodności norm, co prowadzi także do zdjęcia ze stron postępowania ciężarów związanych z wykorzystaniem środka prawnego przewidzianego w art. 79 ust. 1 Konstytucji.

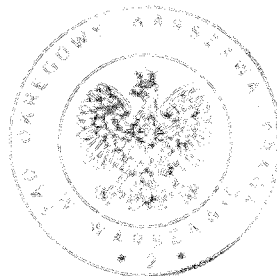
6. Nieuwzględnienie powyższych przesłanek w toku postępowania zakończonego postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 czerwca 2013 r., a więc sformułowanie szczególnych warunków i zasad, które muszą być spełnione dla skutecznego wniesienia pytania prawnego, w tym nadanie wyjątkowej rangi „dowodom”, a więc odwołanie się do pojęcia, co prawda użytego w ustawie o Trybunale Konstytucyjnym, ale całkowicie nieadekwatnego do zakresu kognicji Trybunału Konstytucyjnego i czynności Sądu w ramach instytucji pytania prawnego, a w końcu powiązanie tego rodzaju braków z konieczności umorzenia postępowania, a nie wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku afirmatywnego, uzasadniało przedstawienie dodatkowego pytania prawnego. Trybunał Konstytucyjny bowiem wielokrotnie podkreślał, iż kontroli konstytucyjnej poddane jest faktyczne znaczenie przepisu, a nie jego redakcyjne ujęcie (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 kwietnia 2011 r., Sk 62/08). Stąd konieczność objęcia konstytucyjną kontrolą przepisów wymienionych w pkt. 2 postanowienia, przy uwzględnieniu ich wykładni dokonanej przez Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 26 czerwca 2013 r.

7. Sąd pytający jednocześnie zauważa, iż na gruncie postępowania sądowego, w tym postępowania prowadzonego na podstawie przepisów ustawy Kodeks postępowania cywilnego, nie jest dopuszczalne wydanie orzeczenie kończącego w sposób formalny postępowanie z uwagi na ujawnienia negatywnej przesłanki procesowej, a następnie – z uwagi na tę samą przesłankę – odrzucenie wniesionego środka odwoławczego, w którym zakwestionowało zostało stanowisko sądu.

7.1. Przenosząc te założenia na grunt postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, Sąd pytający wyjaśnia, iż uwzględnienie przepisów ustawy w Trybunale Konstytucyjny w sposób prowadzący do umorzenia postępowania i podważenie przez Sąd pytający zgodności przywołanych przepisów z Konstytucją, nie może prowadzić do ponownego zastosowania zakwestionowanych przepisów i ponownego umorzenia postępowania w przy wykorzystaniu zaskarżonych norm.

III. Realizacja warunków formalnych pytania prawnego.

Wypełniając obowiązek określony w art. 32 ust. 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym w zw. z art. 126 § 1 pkt 1 k.p.c., Sąd pytający występuje o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym z udziałem przedstawiciela Sejmu i Prokuratora Generalnego.

W imieniu wnioskodawcy podpisany
za zgodność stwierdza
[Signature]